

ЦЕРКВА ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО ОРІЄНТОВАНОЇ СВІДОМОСТІ

Піциль О. С., кандидат філософських наук, доцент

Постановка проблеми. XX-XXI ст.. особливо гостро поставило питання про буттєві засади людини. Оскільки прискорений розвиток техногенної цивілізації зумовив низку глобальних проблем, найгострішими з яких є екологічні, від яких залежить подальше існування людини як біосоціальної істоти. Впровадження у виробництво досягнень науки і техніки, поява нових технологій призвели з одного боку, до якісних змін у житті суспільства, а з другого – посилити антропогенний вплив на природу, забруднення екосфери. Відтак результат гармонійної єдності людини і природи може бути позитивним лише за умов формування в суспільстві екологічно орієнтованої свідомості, яка убезпечить майбутнє людства від природних і соціальних катаклізмів. Церква як соціальний інститут не може стояти осторонь, вона намагається запропонувати практичні підходи до подолання екологічної кризи, відновлення гармонійної єдності людини з природою.

Мета і об'єкт дослідження. Метою і об'єктом дослідження є деякі аспекти філософсько-релігієзнавчого підходу до процесу формування екологічно орієнтованої свідомості. Визначити специфіку осмислення екологічних проблем у православному віровченні, розкрити морально-етичну позицію церкви щодо них, а також з'ясувати екологічну складову в інтерпретації та соціальній діяльності церковнослужителів релігійного культу.

Аналіз останніх досліджень. Осмислення екологічних проблем, за останні десятиліття стало предметом зацікавленості як науковців, так і церковнослужителів, зокрема православних. В контексті релігійного виміру, дослідження взаємодії людини з природою є актуальним, чим зумовлений вибір даного дослідження.

Результати дослідження. На основі філософсько-релігієзнавчого аналізу зазначено деякі аспекти сутності екологічних проблем та шляхів їх вирішення в інтерпретації церковнослужителів. Церква наголошує на тому, що однією із причин, які привели до екологічної кризи, є гріховність людини і вона закликає своїх однодумців повернутись до «євхарестійного» способу життя. Крім того, наголошено, що згідно з позицією Церкви, сучасні техніка і технології посилюють тиск на навколишнє середовище а етично-духовна складова не враховується. Отже, утвердження етичних положень

церкви, духовенства сприяють оптимізації людини з довкіллям, формують екологічну свідомість віруючих.

На сучасному етапі суспільного розвитку наявність впливу світових глобалізаційних процесів породжують загострення протиріч між людиною і оточуючим природним середовищем. Прискорений розвиток техногенної цивілізації гостро ставить на порядок денний проблеми екології, відповідальності кожного члена суспільства за стан навколишнього середовища. Актуалізація екологічних проблем впливає із того загрозливого стану в якому опинилася природа. Має місце варварське «завойовницьке», хижацько-споживацьке відношення до неї.

Для цього використовуються гігантські можливості сучасного розвитку науки, техніки та технологічні процеси, які порушують природний баланс між єдністю людини і природи, посилюють антропогенний вплив на довкілля. Це стає небезпечним для існування людини, спричиняє загрозливі наслідки для знищення всього живого на планеті Земля і самознищенню цивілізації, в результаті екологічної кризи.

Як зазначають вчені-екологи, що у людства залишилося декілька поколінь, аби зберегти себе. З цього приводу російський дослідник В.Зубаков, наголошує, що головна проблема полягає в тому, що 95% світового населення не розуміє можливих наслідків тотальної екокатастрофи та не замислюється над пошуками виходу із кризи. Людству, на його думку, залишилося близько 20 років для екологічного прозріння, для впровадження екологічної культури, для формування «екогеософського світогляду» [1,112].

Усвідомлення подолання екологічної кризи є нагальною потребою суспільства через призму розробки системи еколого-етичного виховання, формування моральних норм і правил, які регулюватимуть взаємодію людини з природою.

Значну роль у вирішенні даної проблеми покладаються на Церкву як соціальний інститут. Вона в філософсько-релігійному дискурсі екологічну кризу інтерпретує як наслідок морально-духовного занепаду людства та розробляє й пропагує концепції «нового аскетизму», «євхаристійного способу життя», котрі спрямовані на обмеження споживання, в першу чергу, матеріальних благ. Адже не секрет, що сьогодні вірус непомірного споживацтва, накопичення матеріальних цінностей охопив не лише широкий загал людей, а й священнослужителів, серед котрих все більше поширюється небувалий розгул церковного матеріалізму.

Православна церква, впродовж історичного розвитку на тлі поліконфесійного плюралізму, залишається домінуючою в українському соціумі. Вона значною мірою впливає на буття більшості членів церковних громад, отже, на формування екологічно орієнтованої свідомості та підвищення рівня екологічної культури, яка повинна бути спрямована на відновлення гармонійної єдності людини з природою.

Релігійні організації звертають увагу на те, що нехтування екологічним вихованням особистості, породжує деградацію духовного світу, деформується об'єктивне сприйняття реальності, як наслідок відбувається неадекватне оцінювання екологічних проблем та прийняття рішення по їх усуненню. Ми повинні, врешті-решт, усвідомити, наголошують богослови, що немає нічого досконалішого і мудрішого ніж створений Богом оточуючий нас світ.

Участь релігійних інституцій та їх вплив на ситуацію, яка склалася у взаємодії людини з природою виникла – екоетеологія, що розглядає співвідношення екологічних і релігійних цінностей. Співставляється ідея Бога з ідеєю охорони довкілля, формулюються принципи поведінки людини, які зорієнтовані на гармонізацію взаємодії у системі «людина – природа» в релігійному вимірі, який повинен бути детермінований не стільки економічними, скільки моральними чинниками.

Еколого-етичне вчення релігійних організацій ґрунтується на таких загальнолюдських категоріях, як любов, повага, доброта, відповідальність тощо які повинні застосовуватися відносно навколишнього середовища, формування екокультури особистості. Внаслідок чого,

відбудеться глибоке усвідомлення особистості в дотримуванні дисципліни і великої поваги, збереженні балансу до оточуючого середовища.

Християнська етика закликає любити природу, яка повинна ґрунтуватися на тому: чим більше людина пізнає природу при допомозі розуму, тим більше вона мусить проявляти любов до неї. В основі екологічної свідомості та відновлення раціональної й гармонійної єдності з природою повинна бути «серцева» любов до природи, основана не тільки на пізнанні, а також на потязі серця. Отже, любов до природи – це тверда воля робити для природи та її представників благо [2,57-58]. Природа, в умовах сучасної всезагострюючої глобальної екологічної кризи, має не тільки філософське а й актуальне практичне значення.

Таким чином, якщо люди дійсно визнають екологічні цінності, то турбота про навколишнє середовище повинна проявлятися в їх повсякденному житті. Відтак, результат гармонійної єдності людини і природи може бути позитивним лише за умов формування в суспільстві екологічно орієнтованої свідомості, яка убезпечить майбутнє людства від природних катаклізмів закликають науковці і релігійні діячі.

Висновки. Зробивши аналіз складової діяльності служителів культу, ми прийшли до висновку про те, що роль Церкви у вирішенні екологічних проблем полягає у створенні духовного підґрунтя для налагодження гармонізаційної взаємодії «людина-природа», яка передбачатиме формування екологічно орієнтованої свідомості. Релігійно-філософський феномен проповідницького слова, як явища яке має глибоке підґрунтя в українській культурі та в релігійно-обрядових традиціях сприяє підвищенню рівня екологічної культури як окремого індивіда, так і суспільства загалом.

Використані джерела інформації

1. Зубаков В.А. Дом Земля. Культура екогеософского мировоззрения /научное развитие стратегии поддержания/. – СПб., 2000.
2. Борейко В.С., Подобайло А.В. Екологічна етика. – К. Фітосоціоцентр, 2004.
3. Бернар Серджо. Вчення християнства про ставлення до матеріальних засобів. – Львів: Свічадо, 1998.
4. Білявський С.О. Основи екології. – К.: Либідь, 2006.
5. Богачевська І.В. Християнська нормативна традиція: методологія філософсько-релігієзнавчого дослідження. – К.: Світ знань, 2005.
6. Виговський Л.А. «Екологізація» функціональності релігії як реакція на поглиблення екологічної кризи. – Хмельницький, 2004.